

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINIEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 6.— hr, za inozemstvo 15.20 Lir
IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglaševanje Kraljevine Italije in inozemstva ima
UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A. MILANO

Računi pri poštno čekovnem zavodu:
Ljubljana Štev. 10-351

Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 6.— hr, za inozemstvo 15.20 Lir
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed
estera: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A. MILANO.

Grandi distruzioni a Malta

Dieci velivoli nemici abbattuti, numerosi altri distrutti al suolo — Una nave mercantile danneggiata

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 22 aprile il seguente bollettino di guerra n. 690:

Elementi nemici, spintisi con mezzi blindati verso le nostre posizioni del fronte circostante, sono stati battuti dal tiro delle artiglierie e respinti.

In duelli aerei la caccia germanica abbattéva due Curtiss mentre un Hurricane centrato dall'artiglieria contraerea di una nostra divisione, si schiantava al suolo.

Grosse formazioni dell'aviazione dell'Asse hanno attaccato violentemente le basi

e gli aeroporti di Malta: Sono stati colpiti ed incendiati depositi di munizioni, carburanti e siluri, ridotte al silenzio quattro postazioni contraeree, danneggiata una nave mercantile, distrutti al suolo velivoli in gran numero. In combattimenti con la caccia nemica, sei apparecchi venivano abbattuti da cacciatori tedeschi e uno dai nostri.

Incursioni di aeroplani inglesi su Comiso e Catania, con lancio di poche bombe: due feriti tra la popolazione e leggeri danni ai fabbricati in Catania.

Veliko razdejanje na Malti

Deset sovražnih letal sestreljenih, mnogo drugih uničenih na tleh — En tevorni parnik poškodovan

valli sovražna letala ter jih vsa povrsti uničili. Samo so se vrnili na svoje oporišče, ne da bi bili utrplji kako izgubo.

Sijajen nastop dveh mladih letalcev

Z operacijskega področja, 23. aprila. s. V 689. službenem vojnem poročilu je bil objavljen sijajni uspeh, ki so ga dosegla italijanska letala na Vzhodnem Sredozemskem morju pri napadu na močno zaščiteni sovražni konvoj, pri čemer so torpedirala parni srednje toneže. Uspeh sta dosegla dva prav mlaada letalca, ki sta bila prvič na napadnem poletu s torpednim letalom. Dve letali, ki sta bili na izvidniškem poletu, sta neprisiljeno napadli na sovražni konvoj, ki je izrabljalo oblačno nebo in spričo njega neugodni razgled. Letali sta bliskovito napadli in sprizli svoja torpeda proti prvi večji ladji v konvoju. Malo pozneje se je ladja vnela, se zaokrenila in močno nagnila na stran. Obe letali sta se izmotali iz zapornega ognja sovražne križarke, ki je bila ladji najblizu. Poleg križarke sta ščitila ladjo še en rušilec in neka druga vojna ladja. Zaradi tega sodijo, da je ladja prevažala vojne potrebušine, ki jih je sovražnik smatral za zelo važne. Obe torpedni letali sta se nepoškodovani vrnili na svoje letališče.

V spopadih s sovražnimi letali so nemški lovci sestrelili šest sovražnih letal, eno pa se sestrelili naši tovci.

Angloška letala so prialeta nad Comiso in Catanijo, kjer so odvrgla nekaj bomb med prehvalstvom sta bili dve osebi ranjeni, poslopja v Catanijski pa lažje poškodovani.

Letalski uspeh na vzhodnem bojišču

Z vzhodnega bojišča, 23. aprila. s. Italijanski lovci so dosegli na vzhodnem bojišču nov uspeh, ki dokazuje ne le izkušnost letalcev in njihov pogum, marveč tudi temo sodelovanje med posameznimi oddelki letalskih sil. Neko izvidniško letalo je opazilo na sovražnem letališču štiri aparate in je tako javilo skupini italijanskih lovcev. Lovci so se nemudno dvignili s svojega letališča, se pognali proti sovražnemu oporišču ter ga neprisiljeno napadli. S strojnicami so v nizkih poletih obstrelje-

vali na tleh. Na Malti uničenih 18 angleških letal

Rim, 23. aprila. s. Ob prilikl zadnjega letalskega napada na Malto, ki ga omenjata včerajšnje italijansko in nemško vojno poročilo, je bilo skupno uničenih 18 in ne 16 sovražnih letal. 7 izmed njih je bilo sestreljenih v letalskih spopadih, in sicer 6 Spitfirev in 1 Curtisa.

Nemško vojno poročilo

Uspehi na južnem in srednjem odseku vzhodne fronte — Uničevanje prometnih zvez v sovjetskem zaledju

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 22. aprila. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Na domeškem področju so zavzete nemško-rumunske čete pri uspešnih napadih napadnili čet nekaj močno utrjenih in zkritih oporišč sovražnika in so zajele več ujetnikov.

V srednjem in severnem odseku vzhodne fronte je bilo odbitih več krajevnih napadov sovražnika. Pri lastnem napadu so prodri oddelki vojske in SS trdovratno branjene sovražnika izpostavljene postopek, zajele večje število ujetnikov in zamenile 13 topov. Oddelki bojnih in strmovalnih letal so napadali železniške naprave in sovjetskom zaledju. Z zadetki z bombami so bili razstreljeni trije muničijski vlaki. Mnoge železniške proge so bile pretrgate, uničeni pa je bilo veliko število vagonov.

V severni Afriki ni bilo nobenih večjih bojev.

Na vojaških napravah v La Valletti in na letališčih na otoku Malti so bila povzročena z letalskimi napadi v valovih nova huda opustošenja. Sovražnik je izgubil z uničenjem na tleh 9 letal, v bojih nad otokom pa 7 letal.

Blokiranje gradbenega materijala

Rim, 23. aprila. s. Službeni list je objavil dekret državnega podtajništva za vojno produkcijo z dne 20. aprila, s katerim so bile z včerajšnjim dnem blokirane in postavljene na razpolago državnemu podtajništvu za vojno produkcijo naslednje surovine in izdelki, ki so v zalogi pri priročni gradbenih podjetjih: 1. aprila, 2. aprila, 3. les vseh vrst in kakovosti, 4. železni material, kakor cevi, žica, žebli in cinkaste cevi, cevi iz litrega železa itd., 5. ves ostali kovinasti material, 6. cementne plošče, 7. steklo, 8. kličavnice, 9. material za stopnice, pragove, hodnike, kakanje koli kamnite plošče 10 firme barve, smola, katran, 11. kopališke peči, vodne pipe, 12. material za električne, telefonske in druge instalacije.

Blokirano ostane še potrebštine pri stavbilih, ki so v gradnji, kolikor gre za kmetička poslopja, za poslopja fašističnih

avtonomnih zavodov, za gradnjo ljudskih stanovanjskih hiš, za gradnjo stanovanjskih hiš državnih uradnikov ter za gradnjo drugih stanovanjskih hiš, na katero so pristojni organi oblasti že pristali. V 10 dneh morajo lastniki teh potrebštin vse svoje zaloge prijaviti medpokrajinskim delegacijam državnega podtajništva za vojno produkcijo. Potrebščine morajo ohraniti tako, da bodo na razpolago državnemu podtajništvu. Dekret vsebuje tudi stroge kazenske sankcije.

Rekvizicija kovin v Nemčiji

Berlin, 22. apr. s. Državni urad za kovin je odredil revkizicijo raznih kovin po hotelih, restavracijah, bolnišnicah in drugih javnih oskrbovališčih. Zaplenjeni bodo vsi predmeti, ki so izdelani iz bakra, miedi, brona, alpake, niklja in njihovih slitin, cinkov in cinkovih slitin. Odredba o zaplenjanju se nanaša na vse predmete v teh oskrbovališčih, ki so bodo v teh oskrbovališčih lahko takoj nadomestili.

Prva obletnica zmage nad Grčijo

Pregleden oris operacij Oborožene sile, ki so se lani 22. aprila končale s popolnim uničenjem grške vojske

Rim, 23. aprila s. Včeraj je preteklo leto dni od zmagovitega zaključka vojne proti Grčiji. Vsem Italijanom je se v spominu onih 178 dni ostrih borb, ki so jih ponosno prestali italijanski vojaki. Med tem so se razvrstili že nadaljnji dogodki velikega političnega v vojaškega pomena in spričo njihovega naglega razvoja blede spomini na dogodke pred njimi. Zaradi tega je prav, da se resumira potek te kampanje, ki bo nedvomno ostala med najhujšimi spričo nezasiljanih oskrbovalnih težav, ki so jih, morale premagati italijanske čete in povletvijo.

Dne 28. oktobra 1940. so italijanske čete, ki so bile v Albaniji manjše po številu in slabše od grške vojske, odločno napadle sprotnika v Epiru in prekoračile mejo na vsem področju od Erzeka do morja. Pretežni večini javnosti niso bili znani razlogi te neprisiljene akcije, ki je bila nujno potrebna spričo angleških manevrov, s katerimi naj bi se bila razvila na Balkanu druga fronta v borbi proti Osi. Tedanjih vojnikov Grčije so bili udinjeni Angležem in so naglo dovrševali priprave za vojno, da bi napadli Albanijski front. Zaradi tega so bili sproščeni dve bliskoviti prototipotivi, ki sta bili pripravljeni za odločilni zaključni udarec v naslednjem pomladu. Spomladi je izbruhnila vojna tudi z bivšo Jugoslavijo. Spremembila bivše jugoslovanske vlade dne 27. marca je pomenila novo varnost za italijansko pozicijo v Albaniji in vsi so se tega jasno zavedali. Toda še ob pravem času se je prileča osnova akcija proti obema balkanskim državam. Med tem ko so nemške čete 6. aprila prekoračile jugoslovenske meje, so italijanske oborožene čete odločno počeli napadati Albanijski front. Grška vojska je menila, da bo zlahka opravila v borbi proti maloštevilnim divizijam na albanski ozemljju.

Pričetne operacije so se ugodno razvile, čeprav je silno deževje močno oviralo vsak pokret. Ko je bila dosegrena Metaxasova črta, ki je bila speljana od pogorja Pindus do morja, so se italijanske čete odločno počeli napadati. Prav tako so bili udinjeni Angležem in so naglo dovrševali priprave za vojno, da bi napadli Albanijski front. Zaradi tega so bili sproščeni dve bliskoviti diviziji Giulia in Apulija. Grčija in vsi so se tega jasno zavedali. Toda še ob pravem času se je prileča osnova akcija proti obema balkanskim državam. Med tem ko so nemške čete 6. aprila prekoračile jugoslovenske meje, so italijanske oborožene čete dve dni pozneje vdrlje čez bivše jugoslovensko mejo severno od Ohridskega jezera in so kmalu združile z nemškimi četami. Tako sta bili oboroženi sili Grčije in bivše Jugoslavije ločeni. Na odsek pri Skadru, ki se ga je hotela bivše jugoslovanska vojska predvsem polasti, se je razvila besna borba, toda 13. aprila, so bile

sovražne sile premagane in vrzene nazaj čez mejo. Pot proti Cetinju, Kotoru in Dubrovniku se je odprla in v štirih dneh so bila ta mesta dosegena.

Istega dne je 9. armija prešla v napad proti grškim silam, ki so se bile močno utrdile na svojih zimskih postojankah. V bliskovitemen sprošči je bil dosezen Pogradec in 14. aprila popoldne je bila znova zavzeta Korča. V 24 urah je bil izveden sredoborod prodor v globini dobrih 60 km. 14. aprila zjutraj je prešla v napad 11. armija proti grškim postojankam Tomori in mornaricu. Razvila se je silna borba na vrhovih Malih Sparrič, Monastir, Trebešinc in Sindol, Golicu in v dolini Sušice. Po hudi borbi je bil sovražnik prisilen k umiku. V njegovih vrstah je nastal popoln nered. Med tem ko je 11. armija prodrala proti Peratiju, se je 12. armija prešla v napad 11. armija proti grškim postojankam. Istodobno je bila zavzeta grška meja in 22. aprila je bil sovražnik strš. Istočasno je nemška oklopna armija uničila grške sile v Tesaliji, ter udarila preko Docova proti Janini v severni Camurjiji. Grčija je bila premagana. Vse grške oborožene sile so bile obkoljene od nemških sil.

Dne 22. aprila zvečer je bila poveljnička grške vojske v Macedoniji in Epiru izročena zahteva, naj se brez pogodbega učita. Naslednjega dne so se sovražnosti prekinile in vojna je bila končana. Zmaga nad Grčijo pa je ostala v spominu naroda in italijanskih oboroženih sil, kot znatenje bleščega uspeha, doseženega po silnih napotrik in z zeleno voljo. Dosegena je bila v znamenju neomajnega gesla: Zmagali bomo!

Ustvarjalno sodelovanje med Italijo in Bolgarijo

Kralj Boris in kraljica Ivana na razstavi italijanskih melioracijskih del, ki je bila včeraj svečano otvorjena v Sofiji

Sofija, 23. apr. s. V prisotnosti ministra predsednika in zunanjega ministra Filova, zastopnika vladarja, več članov vlade, zastopnika Sobranja in drugih političnih in vojaških osebnosti, so včeraj v okviru velikih svečanosti otvorili italijansko melioracijsko in kolonizacijsko razstavo, ki je raznosteren v veliki razstavni palaci v Sofiji. Prisotni so bili tudi apostolski delegat, poslaniki Nemčije, Japonske, Španije, Madžarske, Rumunije, Turčije in Svedske ter mnogovinarjev. Italijanski poslanik je imel otvoritveni govor. Za njim je govoril nacionalni svetnik Gerini, predsednik konzorcija za melioracije, ki je obeležil doseganja melioracijskega dela v Italiji. Bolgarski kmetijski minister Petkov je v svojem govoru opozoril na veliki pomen melioracijskih del v Italiji in na zavojno zanimanje bolgarskih krogov za italijanske uspehe na tem področju. Razstava v Sofiji odpira novo obsežno področje ustvarjalnega sodelovanja med Italijo in Bolgarijo.

Ministrski predsednik Filov in ostale osebnosti so si nato v spremstvu senatorja Trampolinija, načelnika italijanske delegacije, ki je prišla v Sofijo za to priliko, ogledali razstavo. Dobro uro so se zanimali za grafike in ilustracije velikih italijanskih melioracijskih del.

Sofija, 22. aprila s. Kralj Boris je sprejel včeraj italijansko delegacijo, ki je prispevala v Bolgarijo k otvoritvi italijanske melioracijske in kolonizacijske razstave. Vladar se je z italijanskimi delegati nekaj časa prisrčno razgovarjal.

Podmornice Osi onemočajo načrte sovražnikov

Naraščajoče posmanjkanje ladijskega prostora za Anglež in Američane — Pot angleškega admiralja v Ameriko

Rim, 23. aprila s. Ves londonski tisk skuša pojasniti argumente razgovorov, ki so jih imeli zadnje dni vojaški strokovnjaki izračunali, da je treba za eventualno uspešno invazijo v Evropi za vsakega vojaka invazijske vojske po eno tono ladjevja in za vsakega vojaka v okolnih oddelkih po 20 ton ter da je treba računati z izgubo 50 odstotkov pritečne tonaze, bo pač zlahka ugotoviti, kakšne so težave za izvedbo takih invazijskih načrtov.

Monakov, 23. aprila s. Potovanje angleškega vojnega brodovja admirala Pounda v Ameriko komentira »Münchner Neueste Nachrichten« v daljšem poročilu iz Stockholma, v katerem opozarja na naraščajoče težave, ki so nastale za zavezniške spriče operacij osebnih podmornic. Samo dogodki najresnejšega pomena, pravili, so lahko pripravili Pounda, da je zapatil svoje mesto ta čas, ko ga angleško javno mnenje napada in mu odita, da je med glavnimi osebnostmi, ki so odgovorne za neodločno in zavlačevalno taktiko angleškega vojnega brodovja. Samo kritika točne je bila lahko torej povod za njegovo potovanje v Ameriko. Od resitve te krize so odvisni načrti, ki so jih pripravili načelniki njegovih štabov pri zelenih mizah v Londonu in Washingtonu so sproščili novo

dobav iz Zedinjenih držav. V pričakovanju odločilnih uspehov ruske zimske ofenzive so v Washingtonu postavili, kar se tiče vojnih dobav. Rusija na prvo mesto. Ko so se sedaj te nade razblinile, bodo morda v Ameriki dajali prednost spet Angležem, ker je angleško poveljstvo ocitno postavilo te prednost za absolutni pogoj za priletek kakovihkoli napadalnih operacij proti Osi.

Roosevelt se boji

Stopnišča kot okras mesta

Ljubljana ima nekaj javnih stopnišč, ki jih je pridobila zadnja leta

Ljubljana, 23. aprila
V pestrem mozaiku, ki ga imenujemo mesto, je mnogo kamenčkov, a nekaterih ne opazimo, čeprav so neobhodno potrebeni kot arhitektonski element, da je mesto lepo. Med te elemente je treba šteti tudi naša javna stopnišča. Ničamo jih sicer mnogo in začeli smo jih dobivati šele pred leti, vendar so vtišnila posameznim mestnim delom svoj snacaj.

Ljubljana ne more imeti mnogo več stopnišč. Razprostrta je skoraj na popolni ravni. Tla so malo bolj valovita le na zahodni strani Gradu, na levem bregu Ljubljanice. Spuščajo se proti Ljubljani, tako da imamo nekaj manjših ali večjih klancov, n. pr. v Prešernovi ulici, v Zvezdi, Vegovi ulici, Cojzovi cesti itd. Tako hudih klancov ni, da bi bila potrebna stenilje stopnišča. Bolj strmo se ta spuščajo pri Ljubljani. Vsa nabrežja v mestu so več ali manj nasuta, na kar nas spominjajo tudi njihova imena, n. pr. Sv. Petra nasip, Poljanski nasip. Vendar nabrežji niso mogli nasuti povsak tako visoko, da bi se tia zravnala z najbližnjimi cestami, zlasti ne tam, kjer so stale blizu reke hiše. Nekatere stare hiše so bile že preveč zasute, da je prišlo delno pod zemljo celo pritično zidov.

Dokler ni bila regulirana Ljubljana v mestu, niso mogli tudi končno urediti njenih nabrežij. Nabrežne zidove so zdaj napisali gotovo v nabrežje še niso dobila stalnega lica. Dokler pa niso bili zbetovali obrežni oporni zidovi, ni bila mogoča ureditev nabrežnih stopnišč tudi iz tehničnih razlogov. Tako smo dobili sorazmerno pozno stopnišče, ki lasužijo vsaj delno pridržnik »monumentalna«. Razen nabrežnih stopnišč imamo še nekaj drugih, a v pravem pomenu monumentalnih jih je zelo malo. Ena najstarejših javnih stopnišč v Ljubljani je najbrž pred frančiškansko cerkvijo. Dobili smo ga prejšnje stoletje. Steno stopnišče je tudi pred tivolsko graščino, prav tako iz naravnega kamna, kakor na Marijinem trgu. Manjše stopnišče je tudi pred uršulinsko cerkvijo. Stopnišče pri florianski in Šišenski cerkvi sta novejši. Novejše je tudi stopnišče pri stolnicu na Pogačarjevem trgu. Vsa novejša stopnišča so v glavnem iz umetnega kamna. Vendar so posamezni arhitektonski deli tudi iz naravnega kamna.

Nabrežna stopnišča so tudi skoraj vse iz umetnega kamna, n. pr. Gerberjevo, ki je eno najlepših, če ne najlepše. Vsa ta stopnišča krase tudi svetliniki iz umetnega kamna.

Značilno je, da Grad nima mnogo stopnišč. Prav za prav ne moremo niti govoriti o grajskih stopniščih v množini. Tudi v starejših časih najbrž ni bilo na grajskih poteh stopnišč. Precej stare pa so morale biti.

Jezikoslovec o Kosezah

Zanimiv nastanek tega krajevnega imena, ki so o njem učenjaki najbrž razpravljali več kakor o katerem koli drugem vaškem

Ljubljana, 23. aprila
Kosezam bi vseeno ne bilo še zadoščeno, če bi le ugotovili, v katerih (ker jih je več) se je rodil Ivan Vesel Koseški. Vendar se zadnjič nismo spuščali še v jezikovne razprave o nastanku tega krajevnega imena. Literatura je že precej bogata in če hočeš napisati kaj temeljitega, potrebuješ že časa, da jo malo proučiš. Se včeraj ste čitali v našem listu notico o Kosezah; dopisnik pripoveduje, da so v Kosezah kakor v Kožarjah nekdaj živelj svobodni kmetje. V Kožarjah je naš dopisnik videl še v enostrošni hiši vzdolj grba. Neki Koseščani pa mu je pripovedoval, da so v starih časih živelj v Kosezah »popravki vitezi«. Vse to ni brez podlage, kakor dokazujejo jezikovna raziskovanja učenjakov.

Nedovomno vas bo zanimalo, kaj nam plše znani jezikoslovec prof. I. Koštial iz Novega mesta o Kosezah:

»Dovolite mi dva dostavka k zabavnejšemu kramljanju: »Da bo zadoščeno Kosezam v 90. štev. »Naroda« (20. IV.). — I. leksikon bivše dravske banovine navaja resda le 4 Koseze; imamo pa se eno zahodno od Celja (Kasaze) in 4 Kasaze na Koroškem, ki se jim (vsem 4) nemški pravi Edling. (Tudi Kasaze v celjskem okraju so se imenovale v 15. stoletju Edelingen, Koseze pri Vodicah pa v 13. stol. prav tako.) Turjaški urbarski zapiski iz 16. stol.

Spor o strahovih

Baron in sodnik sta se pogosto prepriala na svojih sestankih o strahovih. Dočim je baron verjal vanje, je sodnik trdovratno odklanjal vsako misel o njih.

— Zdaj pa tudi ja verjam v strahove, je dejal sodnik nekega dne.

— Kako ste pa prišli naenkrat do tega prepričanja? — je vprašal baron radostno in ves začuden nad sodnikovo izprenembom.

— Doživetje me je pripravilo do tega, — je odgovoril sodnik.

— Priporudejte, prosim, in nikar ne natezajte moje radovednosti na Prokrustovo posteljo.

Sodnik je postavil kozarec na mizo. — Ko sem snoči mirno spal, me je opolnoči nenadoma zbudil ropot. Dvignil sem se na postelji in slišal, da prihaja nekdo težkih korakov po stopničah. Prvi hip sem bil seveda presenečen in komaj sem si upal dihati. Napet sem postusal in slišal sem, kako se tipajoci koraki vedno bolj bližajo mojem vratom.

Sodnik je za hip umolknil.

— Nadajujte, nadajujte! — je silil vanj radovedni in nestripi baron.

— Odigrnili sem posteljno zavesno v čakal, kaj se bo zgodilo. — je nadaljeval sodnik. — Če nekaj časa so se vrata počasi odpira kakor da jih je odprl duh, in prvo, kar sem zagledal, je bilo migljanje motne luči.

— Modrikasto sive, skrivenostno neresnične luči, kaj ne? — ga je prekinil baron.

— Da, strahotno pošastne, hladne, mrtve luči, — je nadaljeval sodnik. — In že je vstopila v mojo sobo visoka, koščena, bleda postava.

— Ali ste spoznali v nji enega svojih prednikov? — je vprašal baron.

— Počakajte, — je odgovoril sodnik.

— Postava, ki je stopila tesno k moji postelji,

stopnice na Rebri; pravimo stopnice, ker o stopnišču, zlasti ne kot arhitektonskem elementu, ni bilo mogoče govoriti. Tudi te stopnice so pred leti popravili ter preuredili. O res pravem, monumentalni stopnišča na Gradu pa smemo govoriti, ko mislimo na vrsto stopnišče pri preurejenih grajskih utrdbah. To je menda tudi največje ljubljansko stopnišče. Imo večji pomem kot arhitektura kakor prometna ureritev. Vsekakor pa je bila tudi tam potrebna prometna zveza, med gajem in grajsko planoto.

Našteti bi bilo treba še nekatera druga novejša stopnišča. Tako smo dobili po širini največje stopnišče v Ljubljani na Trnovskem pristanu. To je v resnici čolnarsko pristanisce, ki pa še ni prišlo do svoje veljave, ker še ni pristopno s čolni od gornje strani. Pravo pristanisce bomo dobili tam še, ko bodo podriči začasno leseno zapornico ob razvodju Ljubljance in Gruberjevega prekopa. Dolgo nabrežje med prulškim mostom in ustjem Građašice je eno samo stopnišče s široko cesto tik nad stopniščami. Stopnišče je urejeno tako, da bodo tudi težji čolni lahko pristajali ob nizji vodi. Prostora bo dovolj, četudi se bo plovba razvila mnogo bolj kakor je bila doslej. Včasih je bilo prav tam, ko še pristanisce niso bili urejeno, precej živahn. Izvajari so predvsem podeški kamen v vrhnjško opeko. Dovažali so pa tudi drva. Vendar je že leženica, ki konkurira čolnarjem. Građevo je kazalo dovažati v mesto s čolni, predvsem če je bilo stavbišče kje v bližini pristanisce. Večino podpeškega kamna pa še vedno dovažajo s čolni, ker so kamnolomi blizu Ljubljance in je prevoz po vodi cenejši, pa tudi hitrejši. Kamenje, zlasti večje bloke, je težko nakladati na vagona in morali bi ga še prevažati na precej oddaljeno postajo. Trnovsko pristanisce je urejeno lepo, pa tudi solidno. Stopnice so iz naravnega podpeškega kamna. Razumljivo je, da bi stopnice iz umetnega kamna ne bile primerne za pristanisce, saj bi se kmalu okrušile, bile bi pa tudi mnogo predrage.

Ko so prejšnja leta regulirali Građašico in Ljubljano, smo dobili tudi nekaj perišč. V Građašico se spuščajo na več krajin lepe stopnice in perišča so slikovita. Tudi ta perišča je treba šteti med ljubljansko javno stopniščo.

Sprevidimo, da je veliko večino stopnišč Ljubljane dobila še v novejšem času. Samostojnih stopnišč — ki bi ne bila v neposredni zvezi s poslopji, n. pr. cerkvami, prejšnje čase skoraj ni bilo, vsaj ne monumentalnih. Tako smo imeli malo večje samostojne stopnišče le Na Stolni, nad Streliško ulico, a še tam so bile stopnice lesene. Zdaj je bilo prav tam, ko še pristanisce niso bili urejeno, precej živahn. Izvajari so predvsem podeški kamen v vrhnjško opeko. Dovažali so pa tudi drva. Vendar je že leženica, ki konkurira čolnarjem. Građevo je kazalo dovažati v mesto s čolni, predvsem če je bilo stavbišče kje v bližini pristanisce. Večino podpeškega kamna pa še vedno dovažajo s čolni, ker so kamnolomi blizu Ljubljance in je prevoz po vodi cenejši, pa tudi hitrejši. Kamenje, zlasti večje bloke, je težko nakladati na vagona in morali bi ga še prevažati na precej oddaljeno postajo. Trnovsko pristanisce je urejeno lepo, pa tudi solidno. Stopnice so iz naravnega podpeškega kamna. Razumljivo je, da bi stopnice iz umetnega kamna ne bile primerne za pristanisce, saj bi se kmalu okrušile, bile bi pa tudi mnogo predrage.

Ko so prejšnja leta regulirali Građašico in Ljubljano, smo dobili tudi nekaj perišč. V Građašico se spuščajo na več krajin lepe stopnice in perišča so slikovita. Tudi ta perišča je treba šteti med ljubljansko javno stopniščo.

Sprevidimo, da je veliko večino stopnišč Ljubljane dobila še v novejšem času. Samostojnih stopnišč — ki bi ne bila v neposredni zvezi s poslopji, n. pr. cerkvami, prejšnje čase skoraj ni bilo, vsaj ne monumentalnih. Tako smo imeli malo večje samostojne stopnišče le Na Stolni, nad Streliško ulico, a še tam so bile stopnice lesene. Zdaj je bilo prav tam, ko še pristanisce niso bili urejeno, precej živahn. Izvajari so predvsem podeški kamen v vrhnjško opeko. Dovažali so pa tudi drva. Vendar je že leženica, ki konkurira čolnarjem. Građevo je kazalo dovažati v mesto s čolni, predvsem če je bilo stavbišče kje v bližini pristanisce. Večino podpeškega kamna pa še vedno dovažajo s čolni, ker so kamnolomi blizu Ljubljance in je prevoz po vodi cenejši, pa tudi hitrejši. Kamenje, zlasti večje bloke, je težko nakladati na vagona in morali bi ga še prevažati na precej oddaljeno postajo. Trnovsko pristanisce je urejeno lepo, pa tudi solidno. Stopnice so iz naravnega podpeškega kamna. Razumljivo je, da bi stopnice iz umetnega kamna ne bile primerne za pristanisce, saj bi se kmalu okrušile, bile bi pa tudi mnogo predrage.

Ko so prejšnja leta regulirali Građašico in Ljubljano, smo dobili tudi nekaj perišč. V Građašico se spuščajo na več krajin lepe stopnice in perišča so slikovita. Tudi ta perišča je treba šteti med ljubljansko javno stopniščo.

Sprevidimo, da je veliko večino stopnišč Ljubljane dobila še v novejšem času. Samostojnih stopnišč — ki bi ne bila v neposredni zvezi s poslopji, n. pr. cerkvami, prejšnje čase skoraj ni bilo, vsaj ne monumentalnih. Tako smo imeli malo večje samostojne stopnišče le Na Stolni, nad Streliško ulico, a še tam so bile stopnice lesene. Zdaj je bilo prav tam, ko še pristanisce niso bili urejeno, precej živahn. Izvajari so predvsem podeški kamen v vrhnjško opeko. Dovažali so pa tudi drva. Vendar je že leženica, ki konkurira čolnarjem. Građevo je kazalo dovažati v mesto s čolni, predvsem če je bilo stavbišče kje v bližini pristanisce. Večino podpeškega kamna pa še vedno dovažajo s čolni, ker so kamnolomi blizu Ljubljance in je prevoz po vodi cenejši, pa tudi hitrejši. Kamenje, zlasti večje bloke, je težko nakladati na vagona in morali bi ga še prevažati na precej oddaljeno postajo. Trnovsko pristanisce je urejeno lepo, pa tudi solidno. Stopnice so iz naravnega podpeškega kamna. Razumljivo je, da bi stopnice iz umetnega kamna ne bile primerne za pristanisce, saj bi se kmalu okrušile, bile bi pa tudi mnogo predrage.

Ko so prejšnja leta regulirali Građašico in Ljubljano, smo dobili tudi nekaj perišč. V Građašico se spuščajo na več krajin lepe stopnice in perišča so slikovita. Tudi ta perišča je treba šteti med ljubljansko javno stopniščo.

Sprevidimo, da je veliko večino stopnišč Ljubljane dobila še v novejšem času. Samostojnih stopnišč — ki bi ne bila v neposredni zvezi s poslopji, n. pr. cerkvami, prejšnje čase skoraj ni bilo, vsaj ne monumentalnih. Tako smo imeli malo večje samostojne stopnišče le Na Stolni, nad Streliško ulico, a še tam so bile stopnice lesene. Zdaj je bilo prav tam, ko še pristanisce niso bili urejeno, precej živahn. Izvajari so predvsem podeški kamen v vrhnjško opeko. Dovažali so pa tudi drva. Vendar je že leženica, ki konkurira čolnarjem. Građevo je kazalo dovažati v mesto s čolni, predvsem če je bilo stavbišče kje v bližini pristanisce. Večino podpeškega kamna pa še vedno dovažajo s čolni, ker so kamnolomi blizu Ljubljance in je prevoz po vodi cenejši, pa tudi hitrejši. Kamenje, zlasti večje bloke, je težko nakladati na vagona in morali bi ga še prevažati na precej oddaljeno postajo. Trnovsko pristanisce je urejeno lepo, pa tudi solidno. Stopnice so iz naravnega podpeškega kamna. Razumljivo je, da bi stopnice iz umetnega kamna ne bile primerne za pristanisce, saj bi se kmalu okrušile, bile bi pa tudi mnogo predrage.

Ko so prejšnja leta regulirali Građašico in Ljubljano, smo dobili tudi nekaj perišč. V Građašico se spuščajo na več krajin lepe stopnice in perišča so slikovita. Tudi ta perišča je treba šteti med ljubljansko javno stopniščo.

Sprevidimo, da je veliko večino stopnišč Ljubljane dobila še v novejšem času. Samostojnih stopnišč — ki bi ne bila v neposredni zvezi s poslopji, n. pr. cerkvami, prejšnje čase skoraj ni bilo, vsaj ne monumentalnih. Tako smo imeli malo večje samostojne stopnišče le Na Stolni, nad Streliško ulico, a še tam so bile stopnice lesene. Zdaj je bilo prav tam, ko še pristanisce niso bili urejeno, precej živahn. Izvajari so predvsem podeški kamen v vrhnjško opeko. Dovažali so pa tudi drva. Vendar je že leženica, ki konkurira čolnarjem. Građevo je kazalo dovažati v mesto s čolni, predvsem če je bilo stavbišče kje v bližini pristanisce. Večino podpeškega kamna pa še vedno dovažajo s čolni, ker so kamnolomi blizu Ljubljance in je prevoz po vodi cenejši, pa tudi hitrejši. Kamenje, zlasti večje bloke, je težko nakladati na vagona in morali bi ga še prevažati na precej oddaljeno postajo. Trnovsko pristanisce je urejeno lepo, pa tudi solidno. Stopnice so iz naravnega podpeškega kamna. Razumljivo je, da bi stopnice iz umetnega kamna ne bile primerne za pristanisce, saj bi se kmalu okrušile, bile bi pa tudi mnogo predrage.

Ko so prejšnja leta regulirali Građašico in Ljubljano, smo dobili tudi nekaj perišč. V Građašico se spuščajo na več krajin lepe stopnice in perišča so slikovita. Tudi ta perišča je treba šteti med ljubljansko javno stopniščo.

Sprevidimo, da je veliko večino stopnišč Ljubljane dobila še v novejšem času. Samostojnih stopnišč — ki bi ne bila v neposredni zvezi s poslopji, n. pr. cerkvami, prejšnje čase skoraj ni bilo, vsaj ne monumentalnih. Tako smo imeli malo večje samostojne stopnišče le Na Stolni, nad Streliško ulico, a še tam so bile stopnice lesene. Zdaj je bilo prav tam, ko še pristanisce niso bili urejeno, precej živahn. Izvajari so predvsem podeški kamen v vrhnjško opeko. Dovažali so pa tudi drva. Vendar je že leženica, ki konkurira čolnarjem. Građevo je kazalo dovažati v mesto s čolni, predvsem če je bilo stavbišče kje v bližini pristanisce. Večino podpeškega kamna pa še vedno dovažajo s čolni, ker so kamnolomi blizu Ljubljance in je prevoz po vodi cenejši, pa tudi hitrejši. Kamenje, zlasti večje bloke, je težko nakladati na vagona in morali bi ga še prevažati na precej oddaljeno postajo. Trnovsko pristanisce je urejeno lepo, pa tudi solidno. Stopnice so iz naravnega podpeškega kamna. Razumljivo je, da bi stopnice iz umetnega kamna ne bile primerne za pristanisce, saj bi se kmalu okrušile, bile bi pa tudi mnogo predrage.

Ko so prejšnja leta regulirali Građašico in Ljubljano, smo dobili tudi nekaj perišč. V Građašico se spuščajo na ve

Skozi poboljševalnico na zločinsko pot

Starejši maloletniki, ki so začeli krasti že v rani mladosti, se seznanili že z vsemi kaznimi in vzgojnimi sredstvi, ponovno na zatožni klopi

Ljubljana, 22. aprila.

V sredo dopoldne je imel kazenski sejet okrožnega sodišča, ki mu je predsedoval dr. Felaher, a prisednika sta bila sos. Brebil in Lederhas, opravka s tatinško družbo, v kateri so bili štirje člani, starci od 20 do 21 let. Obtožnico, ki jih je dolžila več volumni tatvin, je zastopal državni tožilec Lendovsek, obtožence pa so zagovarjali ex offo odvetnik dr. Franč, dr. Milan Orožen in dr. Pogačnik.

Osebni podatki o obtožencih razkrivajo njihovo žalostno mladost in nevzdržno pot v kriminalu. Prvi je doma z Dravskega polja. Po poklicu je mizarski vajenec in je dovršil 8 razredov ljudske šole, nato še 2 razreda obrtne nadaljevalne šole ter preživel dve leti že v poboljševalnici. Kadar sam priznaval, je bil že kaznovan zaradi tatvine, doma mu pa obstanka ni bilo, ker so ga baje ljudje začeli sovražiti. Drugi je bil v tovaršiji najpredznejši in najnevarejši. Tudi on je po poklicu brezposeln mizarski vajenec s 6 razredi osnovne šole in 2 letoma obrtne nadaljevalne šole in je bil že dvakrat kaznovan zaradi volumni tatvine. Njegov oče se je drugič poročil in kaže da mačeta za moževga otroka iz prvega zakona ni imela preveč smisla. Tretji je krojški pomočnik, doma iz okolice Ljubljane. Bil je edini med obtoženci s čisto preteklostjo. Četrti je doma iz okolice Ptuja. Ljudsko šolo je dovršil uspešno, nato pa se je začel vedno bolj izgubljati s slabo tovaršijo. Dve leti je posečal gimnazijo, nato pa še 1 leto trgovske šolo. Bil je najprej kaznovan zaradi tepeža, izvršil nato dolgo vrsto tatvin in so ga kmalu oddali v zavod za poboljševanje, nato pa v zavod za vzgajanje. Ker so zdravniki ugotovili, da ima zaprto tbc pljuč, so ga odpustili iz zavoda, vendar mu ves trud ni mnogo koristil. Peti obtoženec, Šofer iz Tista K. C. je bil tudi že večkrat kaznovan zaradi tatvin, nedovoljenega prehoda meje in zaradi prestopkov proti javni morali. Star je 34 let.

Vsi štirje pravonavedeni obtoženci so se lani znašli v Ljubljani. Zmenili so se, da gredo skupno na Dolensko. Kakor trdijo sami večinoma zaradi dela, verjetno pa zaradi postopanja in lahkega življenja. V Ločni pa je prvi med njimi s pomočjo enega izmed tovaršev vloml skozi okno v hišo posestnika Josipa Jermana, ko pa se je hiši približala vojaška straža, je nagnio zbežal in odnesel s seboj obliko, dve srca, zlato žensko verižico, poročni prstan in 5 kronski tolar. Na begu je ves plen odvrgel in se hotel rešiti s plavjanjem preko Krke. Toda na poziv, naj se vrne, sicer bodo streljali za njim, se je premislil, in se predal zasedovalcem. Druga dva člana družbe trdita, da nista bila načrta pri tatvini in da sta jo prava dva

izvedla na svojo pest. Tudi drugi obtoženec je priznal, da je pomagal prvemu pri volumni v omenjenem knečku hišo, kjer je bil tudi arretiran.

Tretji obtoženec je zanikal sodelovanje pri tej tatvini, imel pa je na vesti več drugih. Nekaj časa je bil zaposlen pri tvrdki Trobis v Ljubljani. Spoznal se je pri "Kolovratu" s sobjotom koferjem in mu ponudil v nakup nafto. Šofer je bil pripravljen skleniti kupčijo in mu je dal na razpolago tudi primerne pločevaste posode. S temi posodami je obtoženec potem odnesel svojemu delodajalcu okoli 80 kg nafta. Naročil je izvoščka in zapeljal plen v nek ljubljanski hotel, kjer je ostal čez noč, nato pa ga odnesel neznanom kam, ker obtoženi Šofer ni imel dovolj denarja, da bi mu nafto plačal. Pri isti tvrdki je kasneje odnesel še pisalni stroj in dvigalo. Med tem je bil sicer že enkrat z enim izmed tovaršev arretiran, posrečilo pa se mu je zbezeti. Dvigalo mu je odvzel nek mizar, pisalni stroj pa orožniki v Grosupljem. Zadnji greh, zaradi katerega je moral včeraj odgovarjati, je bil nagovarjanje nekega že prej obsojenega njegovega tovarša, da je ukradel v mlekmarni Alojzije Žukovič denarnico s 100 litrami. Od tega je njemu pripadla polovica.

Cetrti je bil obtožen samo sodelovanja pri volumni v Ločni. Zanikal je vsako sodelovanje, trdč, da se je z enim tovaršem odstranil in da ni vedel, da namerava prvi obtoženec vlomiti, posebno, ker mu je še rekel, da gre samo "zicati" (berački). Končno je odgovarjal še Šofer, ki ga je tretji obtoženec pregovoril, da bi od njega kupil nafto. V preiskavi ga je bremennil, da je pri tatvini sodeloval in da je vedel, da gre za ukradeno nafto. Na razpravi pa je te trditve preklical. Šofer o sodelovanju ni hotel nič vedeti, niti ni priznal, da bi bil vedel, da gre za ukradeno nafto.

Po daljšem posvetovanju je senat ob-

sodil prvega obtoženca zaradi volumni v Ločni na 3 mesece strogega zapora, po gojno za dobo 3 let, njegovega pomagača prav tako na 3 mesece strogega zapora, pogojno za dobo 3 let, medtem ko je bil tretji oproščen. Četrti je bil za tatvino naftne, pisalnega stroja in dvigala in ker je pregovoril drugo osebo k tatvini denarnice obojen na 10 mesece strogega zapora. Šofer je bil po § 333 — II. 2. stavek obsojen na 3 mesece strogega zapora in na 300 litar denarne kazni. Po odgovornosti morajo obtoženci povrniti posestniku Jermanu 420 lir, tvrdki Trobis 800 lir in Kendi Ivanu, ki te posodil pločevinaste posode za nafto 200 lir. Vsi obtoženci so kazni spreljali nekateri pa so jo tudi že prestali, ker so bili več mesecev v preiskovalnem zaporu.

DNEVNE VESTI

Izžrebanje najvišje nagrade zakladnih bonov. Nagrade v znesku enega milijona in pol milijona za prvi osem serij so bile izžrebane v prid lastnikom sledenih bonov: Serija A: nagrada milijon lir št. 233944; nagrada pol milijona št. 1.543.002. Serija B: milijon lir št. 480.884, pol milijona št. 1.080.393. Serija C: milijon št. 1.212.247, pol milijona 1.477.298. Serija D: milijon št. 882.399, pol milijona 1.748.146. Serija E: milijon 1.794.762, pol milijona št. 1.518.959. Serija F: milijon št. 674.500, pol milijona št. 1.713.766. Serija G: milijon št. 1.937.165; pol milijona št. 218.252. Serija H: milijon št. 157.712, pol milijona št. 1.577.071. Pri nadaljnjem žrebanju serij od I do T so bile za nagrado, milijon lir izžrebane številke 1.663.186, 73.651, 1.067.089, 1.123.704, 367.020, 455.063, 1.410.346, 134.180, 1.800.706 ter 850.667, za nagrado pol milijona lir pa št. 1.935.397, 1.198.353, 410.101, 897.300, 174.192, 358.249, 1.742.299, 218.241, 486.838 in 959.127.

Za 225 tisoč lir krzna so ukradli državni tătovi v trgovini A. Pitterja v Milanu. Tatvine bodo v kratkem pojasnjene.

Jubilej ferrarske univerze. Včeraj je poteklo 550 let od ustanovitve vseučilišča v Ferrari. Pomembni jubilej so slovensko proslavili.

Tramvaj v kočiji. Na cesti Appia Nuova v Romi je zavöil tramvaj v vrsto koči, ki so čakale na znamenje, da lahko nadaljujejo vožnjo. Pri tem je bilo ranjeno okoli 30 oseb.

Blagoslovitve morja. Na god Sv. Frančiška Pavelskega je bila v Genovi tradicionalna služba božja za mornarje. Zatem se je razvila svečana procesija s svetnikovimi relikvijami k morju, kjer je generalni vikar eksk. mons. Canessa izvršil slovesen obred blagoslovitve morja.

18 hl litrov vina je steklo po ulici iz treh ogromnih sodov, ki so med vožnjo zazmeli na cesto v frakciji Bred v Mondovi. Komaj 100 litrov izvrstne kapljice se je posrečilo rešiti. Skode je okoli 10.000 lir.

Zdrave troške je rodila v bolnični okrožju Rho kmeški gospodinjava Ivana Fiori. Vsi trije so moškeira spola. Pri krstu so dobili imena Bruno, Amedeo in Vittorio. Mati je skupno s trojčki žila in zdrava. Rodila je dolesj 12 sinov, od katerih jih osem je živi.

Po zvoniku je porušila strelo v Ferrari. Sredji neurja je udarilo v stolp cerkev Francolino. Stolp se je napol porušil. Del ruševin je zgremel na kor cerkve, v kateri je bilo zbranih 50 šolskih otrok. Po izredno srečnem naključju se ni nobenemu od njih nič hudega prijetelo. Četudi je bilo po cerkvi polno ruševin, kamenja in opeke. Tudi strešni del cerkve v bližini zvonika je poškodovan.

Par čevljev po 900 lir. Kvestura v Torinu je odredila arestacijo 45letnega čevljarija Hanibala Almonte, ker je prodal 215 parov čevljiev, ne da bi vzel pripadajoče točke, in ker je zahteval za par čevljev, ki je bilo zaključen 27. tečaj.

Razstava nemške plastike v Zagrebu. Hrvatsko-nemško društvo v Zagrebu je predstavilo v Strossmayerjevi galeriji pod pokroviteljstvom Poglavnika dr. Pašelića. maršala Kvaternika in nemškega poslanika Kascha razstavo sodobne nemške plastike, ki je bila v nedeljo svečano otvorjena. Otvoritvi so prisostvovali ugledni zastopniki vojaških in civilnih oblasti. Predsednik Hrvatsko-nemškega društva prof. Stipetić se je zahvalil zastopnikom Nemčije za njihovo prizadevanje, da je bilo mogoče prizeti to zanimivo razstavo. S primernim načinom je nemški poslanik Siegfried Kasch proglašil razstavo za otvorenjo in jo izročil v varstvu maršala Kvaterniku. Le-ta je v svojem govoru na-

ljivev. Simoncinev izum je, kakor so bili volumni izumi, zelo preprost. Ne izločuje sicer popolnoma gumija, ga pa zmanjšuje za polovico. Po njegovem predlogu odpada potreba po zračnicah. Kakor znano, predlagajo izumitev, da se namesto zračnice vloži v plastično prožen obroč iz lesa, odpornej za vse temperature in vlagi. Taka zračnica ima mnogo prednosti, ki jih ne gre zamehati. Se celo je bo mogoče izboljšati po vojni, ko bo mogoče nadomestiti les po prožnim jeklom. Ker praznost koles po tem sistemom nič ne trpi ter so odpravljeni defekti zaradi preluknjanja in pumpanje, bo Simoncinev predlog nedvomno našel prej ali slej široš naklonjenost med kolejarji. Tudi avtomobili so v Triestu že opremili s takimi pnevmatikami in pravijo, da so uspehi zadovoljivi.

Ponovno opozorilo. »Eco di Roma« ponovno opozarja, da morajo biti odrezki živilskih nakaznic odrezani šele vprvo predjalec in kupca ob nakupu. Dogaja se še vedno, da nekateri trgovci oziroma javni lokal sprejemajo že od nakaznice locene odrezke, oziroma odrezke od kart na katerih ni več »glave«. Tak postopek je nepravilen, ker nastaja dvom, ali ne izhajajo morda taki odrezki od kart, ki so bile izgubljene ali ukradene. Trgovci oziroma gospodinji naj takih odrezkov ne sprejemajo.

V Zadružni zvezi v Ljubljani včlanjenih 793 zadruž. Izšla je 4. številka »Zadrugarja«, glasila Nabavilne zadružne živilskega ležinarja Ljubljanske pokrajine. Kljub skrenemu obsegu časopisa, je vsebina še precej bogata. Omenimo naj predvsem poročilo o poslovanju Zadružne zveze v Ljubljani. Tudi Nabavilna zadružna živilska ležinarjev Ljubljanske pokrajine je živilska te zveze. Zadružna zveza je dosegla s poslovanjem letom 1940 višek svojega razvoja. V tem letu je bilo včlanjenih 65 novih zadruž in po številu članic je zveza za 54 zadruž, od 739 na 792. Med 793 zadružami je bilo 348 kreditnih zadruž, 115 nabavilnih in prodajnih, 42 mlekarških, 63 živilorejskih, 47 kmetijsko-strojnih, 29 zadružnih elektrarn, 11 vinarskih zadruž, 26 vodovodnih, 55 stavbnih, 21 obrtnih in 29 raznih drugih ter 6 osrednjih zadruž. Bilanca 31. decembra 1. 1940 je izkazovala 204.761.407.84 din aktive, odnosno pasive. Vrednost nepremičnin je znašala 7.392.400, na terjatev tekočih računov 34.658.539, na lombardini 3% kredit 58 milijonov 281.744 din itd. Deleži so znašali 1.745.600, rezerve 2.826.115, vloge stare in nove 141.885.801 in čisti dobiček 23.148 din. Zadružna zveza vodi tudi zadružno šolo z dvema letnikoma. V šolskem letu 1940-41 je bil zaključen 27. tečaj.

Razstava nemške plastike v Zagrebu. Hrvatsko-nemško društvo v Zagrebu je predstavilo v Strossmayerjevi galeriji pod pokroviteljstvom Poglavnika dr. Pašelića. maršala Kvaternika in nemškega poslanika Kascha razstavo sodobne nemške plastike, ki je bila v nedeljo svečano otvorjena. Otvoritvi so prisostvovali ugledni zastopniki vojaških in civilnih oblasti. Predsednik Hrvatsko-nemškega društva prof. Stipetić se je zahvalil zastopnikom Nemčije za njihovo prizadevanje, da je bilo mogoče prizeti to zanimivo razstavo. S primernim načinom je nemški poslanik Siegfried Kasch proglašil razstavo za otvorenjo in jo izročil v varstvu maršala Kvaterniku. Le-ta je v svojem govoru na-

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob delavnikih ob 16. in 18.15. ob nedeljah in praznikih ob 10.30. 14.30. 16.30 in 18.30.

KINO Matica • TELEFON 22-41

Ime: Čebulenska drama mladega kliparja • Čebulski sklicevnamenega teatra

Vizija na Jezeru

V glavnih vlogah: Javor Pal - Klan Tomay - Ellis Simor

KINO TEATRON • TELEFON 22-21

Film novozgodnih ljubljanskih dobitnikov

Vražja deklica

Melvyn Douglas, June Blondell

KINO SLOGA • TELEFON 27-30

Velika musicalna komedija G. V. Aleksandrova

Ves svet se smeje

V glavnih vlogah: Utevov, Orlova in Strelkova

Ljudsko gibanje. V Triestu je bilo 21. aprila 8 rojstev, 8 smrtnih primerov in 10 porok.

Skupina metalurških delavcev iz Triest je odpotovala včeraj v Nemčijo.

Pod avto sta prišla na vogalu ulice Coruccij in Nizza 39letni trambavški nameščenec France Fazarius in 32letna gospodinja Katarina Meriggi. Oba sta poškodovana in se zdravita v bolnični Kraljeve Helene.

Svečan zbor v justični palači. V torek na dan, ko je stopil v veljavno novi državljanski zakonik, je bil v avli justične palače v Triestu slovenski zbor. Prisrčni manifestacijski so prisostvovali številni odličniki s predsednikom Tamburinem na čelu.

Eggle 1942. v Politeama Rossetti. Znana skupina »W. Eggle 1942.« bo nastopala od

24. in 27. t. m. v dvorani Politeama Rotetti z izbranimi, pestrim sporedom.

Poročili so v Triestu tehnični uradnik Ernest Luchesi in gospodinja Livija Bolis, Silvijo Furlani in vseučiliščna Lilianna Cogoi, Bean Sogliero in gospodinja Norma Bisiachi. Matej Riva in zasebnična Egerija Viglej, uradnik Kornelij Paier in nameščenka Ernesta Kopun, Kovač Rudolf Ruštar in šivilka Palmira Riosa, zasebnični Marij Baret in Šivilja Vera Visintin, livar Franc Demarchi in delavka Tetrina Dodic, uradnik Olivij Tosolino in gospodinja Helena Giovaneli. Na očilih so: kemik dr. Julij Davanzo in zasebnična Marija Coval, uradnik Angel Riosa in gospodinja Marija Petterosso; bandni uradnik Aldo Cobaiti in zasebnična Viktorija Bekar; poljedeldec Andrej Kete in gospodinja Franciška Vidrik; potapljač Mary Regente in Šivilja Josipina Ukmari.

24. in 27. t. m. v dvorani Politeama

Pogled na čudežne narave

Da boste vedeli, kaj so rastila, rastlinski hormoni, vam nudimo nekaj zanimivih podatkov iz zgodovine preučevanja rastlinskega življenja

Ljubljana, 23. aprila
V prejšnjem članku smo skušali dokazati, da vse, kar je živega, živi v enem in istem občestvu ter da je prasila, ki jo imenujemo življenje, eno in isto povsod, le oblike življenja so drugačne, njegov izraz pa isti. Nosilec življenja sicer lahko upravičeno delimo na višje ali primitive organizme. Lahko govorimo o rastlinah kot o najjem organizmu za razliko s človekom. Pa tudi rastline same se dele v višje in nižje organizme. Kljub temu imajo vsi organizmi nekaj skupnega, osnovna vseh je stanica in življenje stanice. Zdi se, da se skriva prva in zadnja življenska skrinvost v stanici, v tem najmaješem organizmu. Lahko rečemo, da je stanica samostojen organizem, tudi ko ne govorimo o enostavnih nosilcih življenja. Če hočemo razumeti nekaj bolje kaj so rastlinski hormoni, se moramo vsaj malo poglobiti v življenske stanice. Vendar ne boje, da vas bomo pitali s kakšno visoko učenostjo; v dnevnih na mogoče objavljati znanstveni razprav, temveč povsem poljudne stekavke o znanstvenem delu.

Zivljenje uravnava mnogi hormoni

V prvem članku smo povedali, kakšna je razlika med vitaminimi in hormoni po njihovih bioloških nalogah. Zapomniti ste si, da hormone izdeluje sam organizem, in sicer v človeškem in živalskem organizmu. Žleze z notranjim izločevanjem, vitamine pa organizem sprejema s hrano. Po kemični naravi so si pa nekateri vitaminji in hormoni precej sorodni. Goniline sile vsega življenja vsaj kakor se je izkazalo iz do sedanjih proučevanj rastlinskog življenja, so hormoni. Najbrž še nekateri ne poznamo in morda imajo hormon še marsikje »vmesne prste«. Vendar je znaten o rastlinskih hormonih že zelo napredovala in njeni izsledki so bili tudi že s pribljujočim uveljavljanjem v gospodarstvo. Tako človek vprega v svojo službo tudi že rastlinske hormone in še to prav za prav pomeni prvo večjo zmago nad naravnimi silami. Pot do popolnega obvladovanja narave je pa še silno dolga in nji zanesljivo da jo bo človek kdaj prehodil.

Kako so odkrivali rastlinske hormone

Raziskovalci rastlinskog življenja so odkrivali hormone postopno in v začetku niso niti vedeli, za kakšne skrinvostne sile prav za prav gre. Znanost o rastlinskih hormonih je še sorazmerno mlada. Razvijati se je začela v večjem obsegu šele med svetovno vojno. Prejšnje znanstveno delo je bilo le priprava, da so se pozneje lahko približali bolj velikim življenskim skrinvostim. Seveda so že zdajnaj poznavali nekatere posebne življenske pojave pri rastlinah, a si jih niso mogli razložiti. Tako n. pr. dojlo niso vedeli, kako si naj razloži občutljivost neke rastline, ki je znana pod znanstvenim imenom mimosa pudica. Listi te rastline se zvijejo, če se jih dotakneš ali jih stresiš. Dražljaj se pa prenese tudi na druge dele rastline, ne le tja, kjer se rastline dotakneš. Kaj prenaša dražljaj? Zivci? Leta 1916 je italijanski botanik Riccio preizkusil, da rastlina reagira na draženje tudi, če je razreza na in so njeni deli zvezani s steklenimi cevčicami, napolnjenimi z vodo. Ugotovljeno je bilo da gre za dražilno snov, ki jo imenujemo draženje prenašajoče hormone. Mi bi lahko rekli: dražila. Približno čez 20 let sta učenjaka Fitting in Umhart skušala izločiti ta hormon iz listov mimoze. Fitting je izločil sok, ki pa ni bil čisti hormon. Vendar je bilo že mogoče proučevati kemično naravo tega hormona in dognali so, da hormon učinkuje v silno razredčenem, celo v razmerju 1:100 milijonov. Leta 1928 se je Fittingu posrečilo izločiti iz listov Vallisnerije neko drugo dražilno sredstvo, ki povzroča v stanicah življene tokove ali valovanje. To je neka kislina, ki učinkuje že v silno mali koncentraciji, v razmerju 1:0.000001 (desetina bilijonov miligramov). Za leta 1909. je pa isti učenjak odkril v peludi tropične orhideje snov, ki povzroči, da cvet rastline takoj zvene, če jo prenesemo na njo. Učenjak Loewe je pa pridobil leta 1933, iz cvetne rastline snov, ki učinkuje celo pri kastriranih živalih, kakor spolni hormon. Vendar ni bilo dognano, ali je ta rastlinski hormon istoveten z živalskim spolnim hormonom.

Dvoboja med hormoni

Novejša odkritja maju velik praktičen značaj. Leta 1936 je odkril učenjak Böhriss hormon, ki zadržuje klijte semena. Znan je, da semena kulturnih rastlin kli-

jejo sorazmerno lahko, ne da bi bilo treba izpopolniti kakšne posebne pogoje. Navadno zadostuje sama vlagla. Kljite semena tako zvanih dívijih rastlin je pa bolj zamotano. Tako kljite semena plevela samo v stiku z zemljo. Učenjak je dogнал, da se tvori v semenu snov, ki povsem zavre klijte. Dokler nis je snov odstranjena, semene more klijti. Pri dívijih rastlinah opravi to nalogu zemlja. Izvleče iz semena rast ovirajoč hormon in ga zadrži. Ta sposobnost zemelje se imenuje adsorpcija (lat. adsorptio). Hormona, ki ovira rast, se jim ni posrečilo izločiti čistega, ker na zraku tako razpadne. Biološki pomen tega hormona je velik: dokler niso ustvarjeni pogoj za rast, to se pravi, dokler semene ne pride v stik z zemljijo, semene ne vzkljije ter ohrani svojo življensko silo. Po domnevni nekaterih učenjakov je ta hormon istoveten s plinom Kőkemann je pa že leta 1934 odkril neko drugo rast zadržujoče snovi v sadju. Tudi zoreče jabolko razvija takšne snovi. Izloči li so jih in imenovali blastokolin (po grški, blastanein — klijite zadržujoč). Prav tako ima blastokolin biološki pomen, dokler je semen v sadu ne more klijti, ker tedaj tudi nis je pogojev za rast. Leta 1937. je pa Molisch odkril v sadju tudi hormon, ki pospešuje zorenenje in ki je istoveten s plinom etilom. Tako n. pr. zoreče jabolko proizvaja ta hormon. Biološki pomen je v tem, da bi meso, ki obdaja semen, čim prej razpadlo in bi bilo semen osvobojeno. Sprevidimo torej, da se odigravajo med hormoni tudi neke vrste dvoboje, vendar je zadnji namen učinkovanja teh in onih hormonov — vzdrževati življenje, odnosno mu čim bolje služiti.

Kaj je rast?

Ce hočemo vsaj nekaj razumeti delovanje rastlinskih hormonov, predvsem pa rastil, snovi, plinov, ali kar koljih imenujemo, moramo poznavati vsaj male življenske stanice. Ekperimentalna botanika raziskuje in razjasnjuje vse življenske pojave rastlin na podlagi opazovanja življenske stanice. V tem pogledu je znaten že zelo napredovala. Kaj je rast? Na to vprašanje ne moremo zadovoljiti zadovljivo z nekaj besedami. Rast je življenje stanice, njihovo raztezanje in delitev. Rastlinska stanica se razvija ter spreminja kačkor vse, v širšem pomenu, kar je žvega. Razvoj stanice gre od embrionalnega stanja v končno stanje. V mladostni dobi so stanice izpolnjene z življensko snovjo, s sredico, znano pod znanstvenim imenom protoplazma. Med rastjo stanice se ta snova ne poveže. Stanica se razširi in v nji nastanejo votlinice, ki jih imenujemo vakuole (vakuoletne) in ki so izpolnjene z vodenim tektonom. Končno se stanica razširi tako, da protoplazma pokriva stene stanice kot zelo tanka obloga. Pogoj raztezanja, širjenja stanice je pa, da nastajajo neprestano nove, embrionalne stanice. Novo v stanice pa nastajajo samo z delitvijo starih stanic. Neke stanice preide v rastlini v stalno staničevje, v konstrukcijo, ali stavbo rastline, druge stanice pa ohranjuje sposobnost delitve vse življenvje rastline. Stanice, ki se dele, odnosno mlado stanje, moramo iskati v skrajnih točkah rastline, v končih njenih korenin in pagankov. Glede na ta začaj stanic, delimo rastline v dve oblike: v raztezanje in delitev stanic. V zadnjem stoletju so ugotovili, da raztezanje, širjenje stanice povzroča hormon, ki ga imenujemo avksin, kar bi se reklo po slovenskem rastilu, kakor je žudoviti hormon krstil naš strokovnjak.

Nič se ne zgodi »samo od sebe«

V življenu se ne zgodi nč samo od sebe. Tudi stanice se ne morejo deliti brez izpodobe. Tako imajo tudi pri tem življenskem procesu »vmesne prste« hormoni, ki so prav tako že dobro raziskani. Gre za tako zvane bios činitelje, snovi, ki so gojnina sila življenu, to se pravi delitive stanice. Odkrili so snovi, ki so jih delili po imenu na bios I, II in III. Najprej so spoznali, da bios I in II povzročata delitev stanice pri kvaznicah. Pozneje so tudi proučili te »življenske činitelje«, ki so jih izločili, ter dognali, da je bios I mesoinosit, neke vrste alkohol. Bios II je bil spoznani kot hormon, ki so ga krstili biotin. Kemična narava biotina še ni povsem pojasnjena. Dognali so, da tudi višje organizirane rastline vsebujejo te življenske činitelje, ki povzročajo delitev stanice. Dalje so ugotovili, da se obe vrsti hormonov, namreč avksin, ki izpodbuja stanice k širjenju, in hormoni delitive stanice, družijo v končih razumljivo, saj služijo prav za prav enemu in istemu namenu. Presenetljivo je bilo na prvi pogled odkritje, da so se izkazali

tudi nekateri vitamini kot povzročitelji, odnosno izpodbujevalci delitve stanice, n. pr. Bi, B₁ in C. Naj omenimo še odkritje hormona, ki povzroča hitrejo delitev stanice v okolici rane na rastlini in ki posredno začisti rastlino pred okuženjem od zunaj.

Kaj je avksin?

Hormone rasti ali avksini so začeli odkrivati pred 30 leti. Najprej so opazovali, njihove učinke pri rastlinah, ki so bile enostansko osvetljene. Vsi veste, da se sobne rastline obračajo proti svetlobi. V začetku so mislili, da gre le za tako zvani fotopizem, to se pravi sposobnost rastlin, da dojemajo svetljubo ter reagirajo na rast rastlin, čeprav v večji koncentraciji kakor avksini. V knjigi »Die Wuchs-hormone« (H. U. Amion in G. Naundorf) je nešteto skupaj z avksini 61 kemičnih snovi, ki pospešujejo rast, to se pravi, ki so rastila. Na podlagi teh dognanj učenjakov je industrija začela izdelovati preparate, ki jih uporabljajo vrtnarji in kmetje za pospeševanje rasti kulturnih rastlin. Naprodaj so pa tudi avksini v malo koncentraciji kakor n. pr. domaći »fitodin«.

kril hormon, ki izpodbuja stanice, da se raztezojo. Na senčni strani se mora stanicje raztegniti, če se naj rastlina ukrivlji. To raztezanje povzroča hormon, ki ga je raziskovalec Kögler imenoval avksin in »ime naslednjo kemično sestavo: Cu-H₂O₂. Odkrita sta pa bila prav za prav dva malo različna avksina, avksin I in avksin 2. Po naključju so odkrili, da je beta indolocto-kislina tudi rastlino in krstil se jo heteroavksin. To kislino so poznavali že prej niso pa vedeli, da ima to posebno lastnost. V novejšem času so raziskali mnoge kisline, luge, kemične spojine in celo pline ter dognali, da tudi vplivajo na rast rastlin, čeprav v večji koncentraciji kakor avksini. V knjigi »Die Wuchs-hormone« (H. U. Amion in G. Naundorf) je nešteto skupaj z avksini 61 kemičnih snovi, ki pospešujejo rast, to se pravi, ki so rastila. Na podlagi teh dognanj učenjakov je industrija začela izdelovati preparate, ki jih uporabljajo vrtnarji in kmetje za pospeševanje rasti kulturnih rastlin. Naprodaj so pa tudi avksini v malo koncentraciji kakor n. pr. domaći »fitodin«.

Bogastvo Indije v juti

Leta 1938. so pridelali v Indiji nad 99% svetovne proizvodnje jute

Od celokupnega indijskega izvoza je odpadlo pred vojno 58% na tri kmetijske proizvode namreč na bombaževino, juto in čaj. Juta in izdelki iz nje so bili s 24% vsega izvoza na prvem mestu, bombaž z 21% na drugem, čaj s 13% pa na tretjem. Leta 1937. je izvozila Indija za 162.3 milijone rupij sirovje jute, preje za 161.1 milijon, jutin vrč v prej za 130 milijonov, skupaj torek za 453.4 milijone. To je pač jasen dokaz, kako važno vlogo igra indijska juta v svetovni trgovini.

Nad 99% svetovne proizvodnje

Indija je imela pred vojno skoraj svetovni monopol v proizvodnji jute. Leta 1938. je znašala svetovno proizvodnja jute v Indiji 1,248.000 ton in tega je odpadlo samo na Indijo 1.027.000 ton ali nad 99%. Prevoz marsikaterega blaga je bil odvisen od kolčine jutinovih vrč. V sedanji vojni so nastale v Južni Ameriki znatne težkočede zaradi pomanjkanja ladij. Pomagati si skušajo z drugimi industrijskimi rastlinami, ki naj bi nadomestile juto. To bo moralo dosegijivo v Južni Ameriki, nikakor pa ne v območju angleškega imperija. Nešteto drugim ovirat v preskrbi angleškega otočka in mnogih angleških bojiščih po vsem svetu, se je pridružilo zdaj se pomanjkanje jute. Indija je sicer še v angleških rokah, toda po zadnjih velikih neuspehov Japoncev med Ceylonom in vzhodno obalo Indije, lahko smatramo, da je pomorski promet v Indijskem oceanu zlasti pa pot v Kalkutu in iz nje Angležem že zdaj takoreč za prav.

Glavni kraji, kjer se prideluje juta, so pa kot nalača na severovzhodu Indije, namreč v Bengaliji, ki je Angležem posebno težko dosegljiva. Pokrajine Bengalija, Assam, Bihar in Orissa pridelujejo skoraj vso juto, kar jo izvaja Indija. Bengalija sama je pridelala 90%.

Setev, žetev in predelava

Nižina ob reki Ganges nudi posebno ugodno podnebje za pridelovanje jute. Juto sejejo v marcu in maju. V treh do štirih mesecih zraste ta važna industrijska rastlina do doseže višino 3 do 4 m. Juta zahteva vlažno zemljo ter tople vreme. Čim rastlina razvije se začenja žetev. Liste odstranijo, steba pa povežejo in položijo v vodo. Oprane in posušene rastline pridejo na trg, odnosno gredo v predelavo. Juto sejejo na neštetih malih in najmanjih kmetijah. Počutniki kupci kupujejo juto neposredno od pridelovalcev in jo poslužijo v balah po 3 do 4 tone v predelnice in stiskalnice, ki so večinoma v Kalkuti. Tu juto predelajo in pripravijo za izvoz. Izvajajo jo stisnjeno v balah približno po 160 kg.

Angleški manevri s cenami

Leta 1938. je znašala proizvodnja jute v Indiji nad 1.3 milijone ton, dočim so jo pridelali leta 1933 kmaj 900.000 ton. Dočim je pa znašala v letih 1927 do 1931. vrednost letne jute 35 do 45 milijonov funtov, je dosegla zadnja leta pred sedanjem vojno povprečno samo 15 mil. Cene so padle proti juniju kartelu proti podjetju »Indian Jute Mills Association«, ki mu pripada 95% vseh tvornic in ki je uvedlo za svoje člane 40 urni tednik. Tako se je umetno zmanjšala proizvodnja. Ob koncu septembra 1938. je odredila bengalska vlad prišločenje v kartelu in uvedla 45 urni delo v tednu za vse tovarne. Leta 1938. je bilo v vseh indijskih tvornicah jute 67.000

tisti hip sredi ceste, je omahnil, obstal in se zgrabil za prsi. Tisti, ki je bil ustrelil po njem, je skočil na stopalo voza, ki ga je mah z vso brzino dohitel in — drevce svojo pot — zmečkal ustreljenega pod seboj.

Roy ni videl vsega. Stvar se je bila zgodila preveč po blisko. Videl pa je obraz moža, ki je stal na stopalu, ko se je ta za hipec obrnil proti njemu, ter spoznal slepo očko pod okrajkom klobuka in rumeno, pergamensasto lice. Nato je voz s fantastično brzino utonil v daljo. Roy je komaj še videl, kako so se odprla vrata in kako je neznani strelec izginil v notranjščino avtomobila.

Rdeča lučka je izginila, hrlenje motorja je zmrlo v daljavi; Roy je bil sam v Buicku, ki je stal ob robu ceste. Svoje pistole ni bil niti izdržl. Pozabil je bil, da jo ima. Srce mu je bolestno razbijalo.

Torridon se je obrnil in vrzel oči po cesti za svinčnik, ki se je občutno dvigal v klanec. Ljudje v neznanem avtomobilu, ki ju je od daleč sledil, so bili očitno videli, da je Buick obstal v vrhu klanca; utrnil so žaromete, ustavili motor in tisočavili kakih sto metrov niz dol. Enooki strelec se je približal na kakih dvajset metrov, a je zgrešil prvi strel.

Zdaj je bila cesta povsem prazna, samo luna je še sijala nanjo. Prazna, izvzemši temno, negibno telo, ki je z razprostirlimi rokami ležalo na teleh.

Roy je stopil z voza. Bil je zdravnik — en sam pogled mu je zadostoval. Cesarski svinčnik enoakega ni bila dokončala,

Monogram na kurjem jajcu

Ljubljana, 23. aprila
Nekateri čitatelji, ki so prečitali naš včerajšnji članek o kokoši g. Ložiči, da nese jajca z monogramom svojega lastnika, so mislili, da gre za kakšno drugo šalo, ne pa da se je počasnila narava. Zato priobčujejo danes se fotografijo monograma na znamenitem jajcu. Fotograf je imel prej težko delo, ker je moral jajce fotografirati zelo bližu. Zato perspektiva morda ni najboljša in naravna lepota črke ne privaja povsem do izraza.

